

Sesiunea I: Mecanisme instituționale post-Tratat Lisabona

Tratatul de la Lisabona oferă Uniunii cadrul legal și instrumentele necesare pentru a gestiona provocările viitoare și pentru a răspunde cererilor cetățenilor. Principalele componente vizează consolidarea unei Europe mai democratice și transparente, în care **Parlamentul European** dar și **legislativele naționale** dețin un rol sporit. Parlamentul European, ales în mod direct de către cetățeni, are noi puteri în ceea ce privește elaborarea legislației, bugetului și a acordurilor internaționale. Procedura de *co-decizie* în ceea ce privește politicile, îi permite Parlamentului să fie pe picior de egalitate cu Consiliul. Un element de inovație adus de Tratatul de la Lisabona este faptul că investește cu putere veto *de facto* în ceea ce privește propunerile legislative ale Comisiei Europene, înainte ca acestea să fie transmise Parlamentului European și Consiliului European.

Inițiativa Cetățenilor permite unui număr de un milion de cetățeni din statele membre să invite Comisia Europeană să introducă o propunere legislativă, bineînțeles în cadrul competențelor sale și în vederea implementării tratatelor. Această inițiativă permite cetățenilor să contribuie la procesul legislativ, prin stimularea dialogului transnațional, promovează “europenizarea” discursurilor publice naționale, permițând cetățenilor să înțeleagă mai bine modul de funcționare al Uniunii Europene și, mai ales, rolul Comisiei¹. O altă componentă evidențiată de Tratatul de la Lisabona se referă la *simplificarea metodelor de lucru* și a procedurilor de vot în cadrul Uniunii. Astfel, prin noul tratat de funcționare al Uniunii, se instituie funcția de **Președinte al Consiliului European**, cu un mandat de doi ani și jumătate. Totodată, Tratatul permite Uniunii Europene să acționeze în domenii de interes maxim pentru cetățeni, și anume *libertate, securitate și justiție*. De asemenea, sunt atinse zone precum: energia, sănătatea publică, protecția civilă, schimbarea climatică, servicii de interes general, cercetare, coeziunea teritorială, ajutorul umanitar, turism și cooperare administrativă.

Carta drepturilor fundamentale, semnată în 2000, are forță juridică obligatorie. În ceea ce privește afirmarea rolului Europei de actor pe scena globală, aceasta este susținută de instituirea funcției de **Înalt Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Securitate**, a cărei activitate este sprijinită de Serviciul european pentru acțiune externă, cu atribuții în implementarea politicii externe și de securitate a UE. Înaltul Reprezentant are o dublă misiune: pe de o parte, este împuternicitul Consiliului pe probleme de politică externă și de securitate comună, iar pe de altă parte, devine Vice - Președinte al Comisiei Europene. Înaltul Reprezentant prezidează reuniunile periodice ale miniștrilor de externe ai statelor membre („Consiliul Afacerilor Externe”).

Modificări semnificative au fost aduse și la nivelul **Consiliului European**, care este recunoscut în mod oficial ca parte a cadrului instituțional. Inițiativa legislativă, care aparținea exclusiv Comisiei, este acum împărțită între Parlamentul European, Consiliu și cu cetățenii Uniunii. Totodată, miniștrii de externe nu mai sunt recunoscuți membrii de jure ai Consiliului European.

Din perspectiva rolului parlamentelor naționale, acestea primesc noi drepturi (dreptul al informare) dar și obligații precum controlul respectării principiului subsidiarității, respectarea mecanismelor de evaluare a politicilor în domeniul libertății, securității și justiției sau a procedurile de revizuire a tratatelor. În baza Tratatului de la

¹ Janis A. Emmanouilidis, Corina Stratulat, “Implementing Lisbon: a critical appraisal of the Citizens’ Initiative”, European Policy Centre, Policy Brief, iunie 2010, http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_1135_implisbon.pdf.

Lisabona, orice parlament național are dreptul să-și susțină argumentele potrivit cărora o propunere nu este conformă cu principiul subsidiarității; dacă o treime din parlamentele naționale consideră că o propunere nu este conformă cu principiul subsidiarității, Comisia va trebui să își reanalizeze propunerea, având posibilitatea de a o menține, de a o modifica sau de a o retrage iar în cazul în care majoritatea parlamentelor naționale împărtășesc aceste preocupări, iar Comisia decide, totuși, să își mențină propunerea, aceasta va trebui să își susțină motivațiile, iar Parlamentul European și Consiliul au sarcina de a decide asupra continuării sau întreruperii.

Prin Tratatul de la Lisabona, Uniunea Europeană și-a asumat rolul de actor implicat în combaterea schimbărilor climatice, elaborarea unei politici spațiale ambițioase, dar și în garantarea securității aprovizionării cu energie. Întrucât bunăstarea cetățenilor europeni constituie pilonul central al Tratatului de la Lisabona, un accent important se pune pe *îmbunătățirea politicilor în domeniul sănătății*. În același timp, Tratatul ajută statele membre să monitorizeze semnele care indică existența unor amenințări transfrontaliere grave. O altă inițiativă introdusă cu acest prilej vizează prevenirea dezastrelor naturale și a celor provocate de om, precum și protecția împotriva acestora, pe teritoriul UE. Un nou cadru juridic permite sprijinirea acțiunilor derulate de statele membre în acest domeniu, precum și promovarea cooperării operaționale în domeniul protecției civile. Întrucât au început să se facă simțite din ce în ce mai pregnant semnele schimbărilor climatice, respectiv inundațiile și incendiile, cooperarea dintre statele membre este acum mai necesară ca niciodată.

Tratatul de la Lisabona recunoaște rolul pe care îl joacă **serviciile publice** în dezvoltarea coeziunii sociale și regionale - transporturile, educația, asistența medicală fiind fundamentale pentru cetățenii europeni. Tratatul de la Lisabona plasează în centrul **politicii de cercetare** crearea unui Spațiu European de Cercetare care să permită libera circulație a cercetătorilor, a cunoștințelor științifice și a tehnologiei. Instrumentele proprietății intelectuale, precum mărcile înregistrate, desenele industriale, patentele, drepturile de autor, reprezintă unul dintre motoarele care pun în mișcare inovația, creșterea economică și competitivitatea.

Într-o perioadă în care apar noi actori mondiali interesați de elaborarea unor proiecte spațiale, Tratatul creează și o nouă bază juridică pentru o politică spațială coerentă - o dovadă clară a faptului că Europa nu-și poate permite să treacă cu vederea beneficiile economice și strategice ale unei politici spațiale. Tratatul de la Lisabona extinde domeniul de aplicare a politicii comerciale pentru a include și investițiile străine directe.

BACKGROUND PAPER

Sesiunea II: Implicațiile crizei economico-financiare asupra guvernării economice a Uniunii Europene

Cu un an în urmă, în perioada 18-19 noiembrie 2009, Institutul European din România organiza în parteneriat cu Reprezentanța Comisiei Europene în România conferința internațională cu tema: „Depășirea crizei economice și financiare: valorificarea oportunității de a reforma economia mondială”. Discuțiile purtate pe marginea acestei teme au condus la concluzia potrivit căreia ieșirea din criză depinde de adoptarea unor strategii credibile și solide în domeniul fiscal și monetar, strategii care să aibă drept scop principal relansarea economică și o mai bună coordonare din punct de vedere economic, între statele membre ale Uniunii Europene. Conferința aducea în discuție și măsurile adoptate de Uniunea Europeană pentru ieșirea din criză, Planul European de Redresare Economică, încercând totodată o estimare a principalelor efecte ale propagării crizei spre economiile central și est-europene.

Criza economico-financiară cu care statele membre ale Uniunii Europene se confruntă și astăzi a demonstrat necesitatea adoptării unor măsuri imediate, concrete și, mai ales, viabile.

În cadrul prezentei conferințe, ne propunem, între altele, aprofundarea tematicii de mai sus, prin abordarea subiectului *“Implicațiile crizei economico-financiare asupra guvernării economice a Uniunii Europene”*.

De la începutul acestui an și până în prezent, principalele instituții ale Uniunii Europene au acționat în moduri variate, în sensul redresării economice a statelor membre.

Dat fiind faptul că vulnerabilitatea statelor membre a fost dezvăluită de efectele acestei crize, **Comisia Europeană** a făcut publice **două comunicări, în 12 mai și în 30 iunie 2010**, în al căror cuprins se propuneau următoarele: întărirea acordului Pactului stabilității și creșterii (PSC), o mai bună coordonare a politicilor fiscale și supravegherea dezechilibrelor macroeconomice. De asemenea, s-a stabilit crearea **Semestrului European** prin intermediul căruia monitorizarea exercitată de Uniunea Europeană cu privire la bugetele naționale să fie coordonată într-un cadru unitar. Aceste două comunicări au fost transpuse în practică prin **adoptarea unui pachet de propuneri legislative** de către Comisia Europeană, în data de **29 septembrie 2010**. Pentru remedierea deficiențelor legislației actuale se au în vedere atât lărgirea domeniului de aplicare, cât și intensificarea supravegherii politicilor fiscale, precum și aplicarea unor politici macroeconomice și a unei serii de reforme structurale.

Adoptarea conceptului „**semestrului european**” se referă la introducerea unui mecanism care permite ca, o perioadă de șase luni a fiecărui an, politica bugetară a fiecărui stat membru să poată fi revizuită în scopul evitării dezechilibrelor. Necesitatea pregătirii programelor de convergență și de stabilitate înainte redactării bugetelor (naționale) ar putea constitui un pas înainte pe calea evitării unor disfuncționalități structurale. Reprezentând un ciclu de monitorizare menit să realizeze o mai bună supraveghere a politicilor economice, acesta le va permite statelor membre să beneficieze de *o mai eficientă coordonare* între concepția bugetelor naționale și programele naționale de reformă. Compatibile cu Tratatul de la Lisabona, reformele propuse au menirea de a conferi Uniunii capacitatea necesară pentru a derula politici economice solide, contribuind la o creștere durabilă și la crearea de noi locuri de muncă, conform orientărilor cuprinse și în Strategia Europa 2020.

În paralel cu lucrările Comisiei Europene, **Consiliul Uniunii Europene** a stabilit **înființarea unui Grup de lucru**, în perioada **25-26 martie 2010**, cu misiunea de a prezenta la sfârșitul acestui an măsurile necesare în ceea ce privește

governarea economică a Uniunii Europene. Grupul de lucru respectiv (alcătuit din miniștrii de finanțe ai celor 27 de state membre, Comisarul pentru afaceri economice și monetare, Președintele Băncii Centrale Europene și Președintele Eurogrup) a prezentat, în data de **21 octombrie 2010**, un **Raport amănunțit în fața Consiliului**, raport ce cuprindea recomandări de acțiune în cinci direcții principale:

1. îmbunătățirea disciplinei fiscale - cadrul supravegherii bugetare trebuie aplicat într-o manieră mai eficientă;
2. înființarea unui nou mecanism de supraveghere, alături de Pactul de stabilitate și creștere;
3. Semestrul European, care va fi implementat începând cu 1 ianuarie 2011;
4. crearea unui cadru stabil pentru managementul crizei.

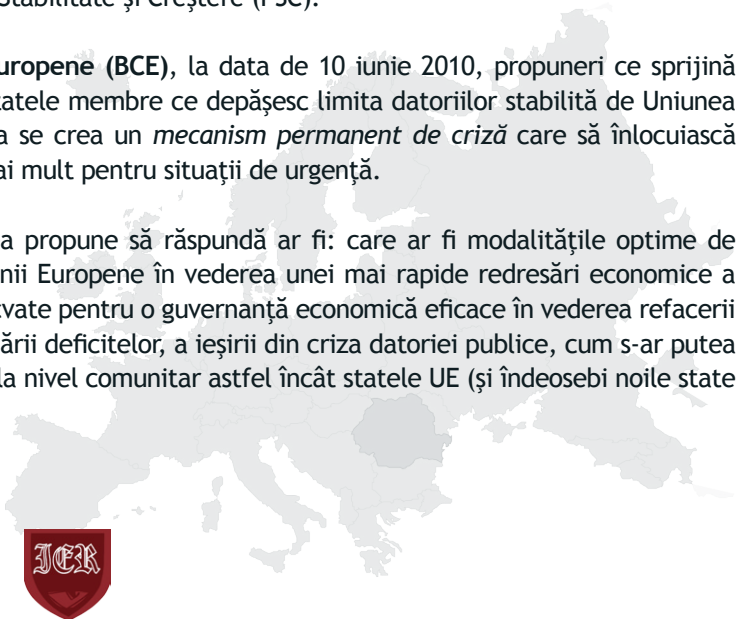
Din martie a.c. și până în prezent au fost deja înființate două mecanisme: *European Financial Stability Facility* (EFSF - ce are drept obiectiv acordarea de împrumuturi, în cooperare cu Fondul Monetar Internațional, statelor din zona Euro) și *European Financial Stability Mechanism* (EFSM - creat în vederea acordării de asistență financiară unui stat membru aflat în dificultate, sub forma unui împrumut sau a unei linii de credit oferită statului aflat în cauză).

De asemenea, în zilele de **30 septembrie și 1 octombrie** a avut loc la Bruxelles o **întâlnire informală a ECOFIN**, precedată de o **întâlnire oficială în data de 6 septembrie 2010** în care discuțiile au vizat teme precum *governarea economică a Uniunii Europene*, sprijinirea reformelor structurale și echilibrul între stabilitatea fiscală și supravegherea macroeconomică.

În ceea ce privește **Parlamentul European**, acesta a înființat cu un an în urmă, mai exact la data de **15 octombrie 2009** o comisie specială, și anume *Comisia privind criza financiară, economică și socială* ce avea drept obiectiv analiza și evaluarea magnitudinii crizei economico-financiare, impactul ei asupra Uniunii Europene și propunerea de măsuri corespunzătoare. De la înființarea sa, Comisia respectivă a susținut audieri publice pe diverse domenii și aspecte ale crizei, acestea incluzând *governanța economică europeană* și instrumentele de redresare economică. De asemenea, Comisia a comandat efectuarea a două studii de evaluare a impactului crizei. În ceea ce privește *governanța economică europeană*, s-a stabilit necesitatea unui fond de stabilitate și a unui fond european de garantare a depozitelor, a unei Agenții europene de rating, punerea accentului pe combaterea fraudei fiscale și, nu în ultimul rând, coordonarea politicilor naționale cu Pactul de Stabilitate și Creștere (PSC).

Propuneri au venit și din partea **Băncii Centrale Europene (BCE)**, la data de 10 iunie 2010, propuneri ce sprijină acțiunile Comisiei, dar și inițiativa de a sancționa statele membre ce depășesc limita datoriei stabilită de Uniunea Europeană. Există, de asemenea, o propunere de a se crea un *mechanism permanent de criză* care să înlocuiască *European Financial Stability Mechanism*, înființat mai mult pentru situații de urgență.

Câteva întrebări la care această sesiune și-ar putea propune să răspundă ar fi: care ar fi modalitățile optime de antrenare a resurselor financiare de la nivelul Uniunii Europene în vederea unei mai rapide redresări economice a statelor membre, care ar putea fi mecanismele adecvate pentru o *governanță economică* eficace în vederea refacerii și menținerii echilibrului macroeconomic și a diminuării deficitelor, a ieșirii din criza datoriei publice, cum s-ar putea realiza o coordonare eficientă a politicii economice la nivel comunitar astfel încât statele UE (și îndeosebi noile state membre) să resimtă mai puțin efectele crizei?

BACKGROUND PAPER

Provocări pentru realizarea Pieței Interne Unice în secolul 21

Din momentul lansării în anul 1985 a inițiativei Comisiei Europene privind realizarea Pieței Interne Unice concretizată în anul 1993 în realizarea efectivă a acesteia, Uniunea a obținut o serie de progrese majore în materializarea celor patru libertăți - circulația liberă a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și capitalurilor - în realități palpabile pentru cetățenii și companiile din Europa.

Odată cu evoluțiile care au avut loc pe plan european și internațional s-a simțit nevoia îmbunătățirii Pieței Interne Unice în vederea adaptării ei la cerințele secolului XXI. În acest sens în 2006 a fost inițiată o consultare publică cu privire la viitorul Pieței Interne Unice care a avut ca rezultat publicarea unui **Raport interimar** în februarie 2007. Cu această ocazie a fost subliniat rolul major al Pieței Interne Unice precum și necesitatea adaptării ei pentru provocările acestui secol: **“Piața unică este elementul central al proiectului european. Pentru cetățeni, ea înseamnă dreptul de a trăi și de a munci în altă țară din UE și de a avea acces la o paletă mai bogată de produse și servicii de calitate, la prețuri mai mici. Pentru întreprinderi, ea înseamnă activități pe o piață internă cu o populație de 500 milioane, bazată pe statul de drept și pe respectul și încrederea reciprocă. Piața unică este mai importantă decât oricând. Dorința mea, acum, este ca ea să fie consolidată și adaptată la lumea globalizată a secolului XXI”**¹.

Raportul interimar va evolua și în noiembrie 2007 am avut Comunicarea Comisiei cu tema **O piață unică pentru Europa secolului XXI**². Erau enunțate cu această ocazie o serie de principii care vor trebui să stea la baza dezvoltării Pieței Interne Unice în perioada următoare. Se urmărea responsabilizarea consumatorilor precum și a micilor întreprinderi prin lansarea unor inițiative cum ar fi *tabloul de bord al consumatorilor* (urmărește monitorizarea performanțelor globale ale pieței unice), *legea cu privire la întreprinderile mici* (urmărește facilitarea accesului IMM-urilor la programele de finanțarea europene și reducerea birocrăției) sau *serviciul de asistență pentru piața unică* (ghișeu unic pentru cetățeni și întreprinderi).

În vederea îmbunătățirii funcționării Pieței Interne Unice, în anul 2010, au avut loc o serie de evenimente menite să faciliteze acest lucru. În acest sens menționăm elaborarea **Raportului Monti**. În octombrie 2009 Președintele Comisiei Europene Jose Manuel Barroso l-a însărcinat pe fostul Comisar Mario Monti cu redactarea unui raport care să conțină recomandările și opțiunile pentru o inițiativă menită să relanseze Piața Internă Unică. Raportul intitulat **O nouă strategie pentru Piața Unică în serviciul economiei și societății europene**³ va fi înaintat Președintelui Comisiei Europene în mai 2010.

Raportul semnaleză cele trei mari provocări cu care se confruntă Piața Internă Unică în contextul economic actual și anume: *lipsa de popularitate a pieței unice*, marcată prin scăderea sprijinului politic și social pentru integrarea piețelor europene; *insuficienta atenție acordată politicii de creare a pieței unice*, manifestată printr-o atenție politică inegală acordată dezvoltării diferitelor componente ale unei Piețe Interne Unice eficiente. Cel de-al treilea și ultim neajuns este poate și cel mai greu de combătut, și anume *existența unei stări de automulțumire*

¹ Declarație a președintelui Comisiei Europene, Jose Manuel Barroso, disponibil online la adresa <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/214&format=HTML&aged=1&language=RO&guiLanguage=en>

² Disponibilă online la adresa <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0724:RO:NOT>

³ Disponibil online la adresa http://ec.europa.eu/internal_market/strategy/docs/monti_report_final_10_05_2010_ro.pdf

la nivel european față de ceea ce s-a realizat deja, Piața Internă Unică fiind văzută ca o problemă rezolvată, o Piață care trebuie întreținută și nu promovată în mod activ.

Plecând de la aceste trei situații problematice identificate, Raportul propune o nouă strategie având ca scop eliminarea pericolelor naționalismului economic, o strategie globală care să vizeze consolidarea Pieței Interne Unice. Inițiativele lui Mario Monti au drept scop completarea lacunelor identificate în cadrul Pieței Interne Unice, avansând o serie de măsuri precum: *crearea unei piețe unice digitale; exploatarea la maxim a potențialului pieței unice în ceea ce privește bunurile și serviciile; asigurarea mobilității din punct de vedere geografic a pieței muncii; echilibrul între concurență și coeziune în cadrul Pieței Interne Unice prin intermediul politicilor de dezvoltare regionale etc.*

În opinia lui Jacques Pelkmans, Raportul Monti a fost puțin dezbătut, fapt care îl determină ca în lucrarea **Required: A bold follow-up to Monti**⁴ din iulie 2010 să își exprime surprinderea față de dezbaterile și interesul public foarte redus cu privire la acest raport crucial pentru viitorul Europei. Văzut ca o lectură obligatorie pentru toți actorii importanți din spațiul european, Raportul Monti reprezintă un document strategic, de care trebuie să se țină seama, în ciuda unor tonuri considerate sumbre de către Pelkmans în ceea ce privește popularitatea Pieței Interne Unice.

În ciuda temerilor inițial exprimate Raportul Monti va fi sprijinit mai 2010 de o **Rezoluție a Parlamentului European referitoare la oferirea unei piețe unice consumatorilor și cetățenilor**⁵. Plecând de la premisa că procesul de integrare al Pieței Interne Unice nu este ireversibil se subliniază necesitatea unei abordări integratoare. Cetățenii și IMM-urile trebuie să aibă un rol mai activ în Piața Internă Unică, o Piață care trebuie să devină mai integrată și în același timp mai verde.

În octombrie 2010 a avut loc lansarea unui set de 50 de măsuri de către comisarul Michel Barnier. Avem de-a face cu propunerea intitulată **Actul privind piața unică**⁶, propunere menită a stimula creșterea economică și progresul social prin acțiuni de simplificare a vieții pentru toți participanții la piață. Menite a fi puse în aplicare până în anul 2012 aceste propuneri sunt supuse dezbaterii publice până în luna februarie 2011. Sunt abordate cu această ocazie domenii precum sfera serviciilor, piața energiei, procesul de standardizare, comerțul electronic ș.a.m.d. Propunerile pot fi grupate pe două paliere în funcție de impactul pe care îl au, impact asupra întreprinderilor (promovarea dimensiunii externe a Pieței Interne Unice, relansarea dezbaterii asupra coordonării fiscale, progres în domeniul serviciilor etc.) respectiv impact asupra cetățenilor (facilitarea recunoașterii calificărilor, promovarea mobilității lucrătorilor, păstrând totodată legăturile cu dimensiunea socială a Pieței Interne Unice etc.).

Documentul a generat deja o serie de reacții publice, fiind perceput ca un pas important în direcția cea bună dar care trebuie supravegheat și pus în aplicare cu multă acribie. Avem un document bun dar care trebuie să fie sprijinit de voința politică pentru a fi implementat (**BusinessEurope**), un document util, dar care ignoră distanța dintre interesele economiei și interesele oamenilor (**Poul Nyrup Rasmussen, PES**) ori un document care dezvăluie lipsa de viziune în ceea ce privește Piața Internă Unică (**European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises (UEAPME)**)⁷.

⁴ Disponibilă online la adresa <http://www.ceps.eu/ceps/download/3624>

⁵ Disponibilă online la adresa <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0186+0+DOC+XML+V0//RO>

⁶ Disponibil online la adresa <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0608:FIN:RO:PDF>

⁷ Disponibil online la adresa <http://euractiv.com/en/enterprise-jobs/single-market-delays-draw-fire-forum-news-499827>

